

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institvtionvm// Ad Vniversvm// Ivs Pontificivm, Sive//
Canonicvm, Libri Qvatvor**

Lancellotti, Giovanni Paolo

Basileae, 1566

xv. De Sententijs, & Re iudicata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61756](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61756)

uētus fuerit, huiusmodi iusiurā
dū agenti referri minimè pmit-
terur, cū non actor, sed ipse,
qui conuenitur, facti proprij cō-
scius esse debeat.

*Ponit exempla plura, in quibus probatio-
nes respiciunt personam iudicis. h. d.*

Iudicis inspectione consistūt
probationes: utputā, cū pro
terminandis finalibus quęstio-
nibus proprijs oculis loca iu-
dex subijcit, aut ex aspectu cor-
poris ætatem colligit, aut cū
ex literis Ordinarij, vel Aposto-
licis excommunicatus, aut di-
gnitatibus honestatus quis de-
prehēditur, vel cū ad probā-
dam virginitatem ab honestis,
& prudentibus matronis, vice
sua iudex inspicere mulierem iu-
bet.

Notorum probatione non indiget. h. d.

a can. de mani-
festis. 2. q. 1.
capit. tua
nos. extr. de
notabit. ele.
& muli.

Sed & si quid notorium fue-
rit^a, testium depositionibus, vel
instrumentorum exhibitione
amplius declarari non debet,
cū talia probationem, vel or-
dinem iudicarium non requi-
rant.

*Iudex debet aduertere, ne dubium recipiat
pro notorio. h. d.*

b cap. consu-
luit nos. e-
xtra. de ap-
pellat.

Sed cū multa dicantur no-
toria^b, quæ non sunt, prospice-
re debet iudex, ne quod dubiū
est, pro notorio recipiat.

*Vehemens suspicio interdum habet vim no-
torij. h. d.*

Ad notorium propè accedit

vehemens suspiciō: nam si (exē-
pli gratia) de carnali copula
queratur, & sint, qui solum cum
sola, nudum cum nuda, in eodē
lecto iacentem, locis secretis,
& ad hoc cōmodis, & horis ele-
ctis se vidisse deponant, procul
dubio ex suspicionibus tā vehe-
mentibus sequutam copulam
pronuntiari poterit. Planè si
de graui crimine actum fuerit,
propter solam suspicionem^d,
quamquam vehemētem, nemo
condemnatur.

*Fama præstat admniculum cæteris proba-
tionibus. Et iudex ex varijs debet animum suū
instruere. h. d.*

Fama quoque si de aliquo fa-
cto invulgata fuerit, ceteris præ-
sumptionibus non leue, præfer-
tim in quibusdam, præstabit ad-
miniculum. Demum circum-
spectus iudex motum animi sui
non ex vna tantum re, sed ex va-
rijs argumentis, & testimonijs,
quæ rei aptiora esse compere-
rit, confirmabit. Iudicaturum
enim oportet cuncta rimari, &
ordinem rerum plena inquisi-
tione discutere, nec senten-
tiam prius ferre, quàm peractis
omnibus nihil habeat in quæ-
stione, quod proponat.

DE SENTENTIIS,
& re iudicata,
TITVLVS XV.

*Duæ sunt species sententiarum, interlocuto-
ria, & diffinitiva. & interlocutoria potest re-
uocari ante diffinitiuam. h. d.*

Y

c capit. literis
fraternita-
tis. ext. de
presumpti.

d cap. literas
uestras. ext.
de presump-
tion.

Videamus nunc de sententijs, & re iudicata. Est autem sententia nihil aliud, quam controversiæ propositæ à iudice rite facta diffinitio. Sententiarum duæ sunt species: aut enim interlocutoria sunt, aut diffinitiva. Interlocutoria est illa, quæ inter principium, & finem causæ fertur super his, quæ incidunt, vel emergunt: qualis cum iudex dandam, vel negandam dilationem ad examinandos testes, vel exhibenda instrumenta interlocuitur, vel super aliquibus exceptionibus pronunciat: quam nec in scriptis ferri oportet, & ante diffinitivam sententiam quodcumque iudex reuocare poterit.

Diffinitiva sententia est, quæ condemnando, vel absoluendo liti finem imponit, nec requiritur de necessitate in eaverbum, condemnatio, vel absoluo, sed sufficit æquipollens. h. d.

Diffinitiva verò sententia est diffinitio iudicialis, quæ condemnando, vel absoluendo principali controversiæ finem imponit. Diffinitiva enim, quæ nec condemnationem, nec absolutionem continet, pro nulla habetur: hanc simul ac tulerit, retractandi copia iudici denegabitur. Non tamen ut sententia valeat, condemnandi, vel absoluendi verbum necessariò continere debet, sed satis erit, quod verbum æquivalens contineat. Unde rescriptum est eius diffi-

nitioem, qui ita se statueret, & præcipere pronuntiasset, legitimæ sententiæ obtinere firmitatem.

Sententia debet ferri sedendo, et de scripti recitatione, alias non valet: Et Episcopus facere potest, quod alius pro se recitet. h. d.

Vocatis igitur partibus, loco & tempore congruis iudex ipse sedens ^b sententiam de scripti recitatione proferet: alias si non iudex, sed alius legerit, vel scriptam litigatoribus tantum ediderit, vel itando, non sedendo tulerit, nullius penitus momenti erit, ut ab ea nec appellare sit necesse. Episcopo tamen, quæ tantæ dignitatis apex attollit, instar personarum illustrium, sententiam per alium recitare permittitur.

Ex pluribus iudicibus sufficit, quod unus recitet sententiam usus plurali numero, secus in actu electionis. h. d.

Sed & si plures iudices sint, vel arbitri, si cæteris presentibus, ac mandantibus per unum tantum sententia recitetur, si plurali numero perlegendo verus fuerit, perinde habebitur, ac si ab omnibus recitata fuerit, licet aliud in electione feruetur.

Si duo iudices ordinarij sententias diversas ferant, tenet sententia lata pro reo, nisi actoris causa sit favorabilis: si vero delegati, sententia pendet ex voluntate delegantis: si vero arbitrijs

can. ei qui appellat. §. diffinitiva. 2. q. 5.

b cap. fin. tit. in 6.

c cap. pen. tit. in 6.

bitri, neutra tenet: si uero unus tantum ex pluribus pronunciauerit, nulla erit sententia. hoc dicit.

cap. fin. e-
tit. eod. tit.

Ex facto^a dubitatum fuit, duobus iudicibus diuersas proferentibus sententias, utra sit habenda potior: in qua specie responsum est, quod si ex iurisdictione ordinaria processerunt, tenet pro reo, non pro actore lata sententia, nisi agentis causa sit fauorabilis: ut puta, libertatis, dotis, maritonijs. Si uero ex delegato^b iudicio, que ex delegantis pendet sententia, tenet pro actoris iudicio. Quod si ex compromisso, utraque firmitatis robore destituetur. Quod si pluribus^b iudicibus datis vnus tantum ex eis pronunciauerit, ad eo nullas sententia vires obtinebit, ut nec prouocationis remedium necessarium sit futurum.

b can. ei qui
§. si uero.
uerf. si plu-
res. 2. q. 6.

Iudicare secundum leges, et consuetudines, debet quilibet iudex, et summus Pontifex, qui tamen ex causa potest ab illis recedere. hoc dicit.

Sed siue Ordinarius sit, siue delegatus iudex, in primis illud obseruare debet, ne contra id iudicet, quod legibus, aut Canonibus preceptum sit, alioqui ipso iure sententia non subsistet^c. In causis quoque, que summi Pontificis^d iudicio deciduntur, cum in similibus causis ceteri teneantur iudicare, similiter iuris ordo, et vigor æquitatis subtiliter obseruandus erit, nisi cum ille aliquid causa necessitatis, et vtili-

cap. 1. extra.
eod. tit.
cap. in cau-
sis. extr. eo.
titul.

tatis dispensatiue duxerit statuerentur.

Licet sententia lata contra ius constitutionis sit nulla, secus tamen est in sententia lata contra ius litigatoris. Et quando dicatur lata contra ius constitutionis, uel contra ius litigatoris. h. d.

Si tamen sententia non contra ius constitutionis expresse à iudice lata fuerit, sed contra ius litigatoris^e, cum iure quidem teneat, legitimis medijs retractanda erit. Dicitur autem iudex contra ius constitutionis pronunciauerit, veluti^f cum defunctus, et minor quatuordecim annis fuisse asseritur, et testamentum iure fecisse pronuncietur. Contra ius uero litigatoris^g, veluti cum minor quatuordecim annis, annum quatuordecimum impleuisse, ac per hoc testamentum iure fecisse asseritur.

e cap. causam
que. extra.
eod. tit.

f can. ei qui.
§. itē si sen-
tentia. 2.
q. 3.

g d. can. ei qui.
§. si uero.
2. q. 3.

Qui contra leges, et conscientiam, corruptus iudicat, uarie puniatur. h. d.

Is autem^h, qui in grauamen partis alterius in iudicio aliquid iniuste fecerit per gratiam, vel per sordes, siue ordinarius, siue delegatus sit, ab executione officij per annum suspendendus erit, et ad æstimationem litis parti, quam læserit, nihilo minus condemnabitur, et si suspensione durate diuini sese ingesserit, irregularitatis quoque, laqueo innodabitur, à qua non, nisi per summum Pontificem, liberari po-

h cap. 1. eod.
tit. in 6.

terit, alijs quoq; legum animadversionibus coërcebitur, cum dignum sit, vt qui in multis audet offendere, pœnæ etiam multiplici subdatur.

Sententia lata, postquam per decem dies nõ fuit appellatum, regulariter retrahari non potest. hoc dicit.

Lata tamẽ sententia, nisi per appellationẽ intra terminum lege constitutum suspensa fuerit, amplius reuocari non poterit. Cum enim post decem dierũ spacium sententia in auctoritatem rei iudicatę trãseat, qui ad prouocationis subsidiũ intra id temporis spacium non recurrit, ideo appellandi sibi aditum præcludit, quia per hoc videtur interpretatione iuris velle latę sententię obtemperare. Excipiuntur tamen multi casus, in quibus sententię etiam post decem dies rei iudicatę firmitatem sibi vindicare non valent, veluti cum de matrimonio^b est quæstio, aut seruata sententia salus animæ in discrimen adducitur, & alij plures.

Res inter alios acta alijs præiudicium regulariter non adfert. h. d.

De eo quoq; admonendi sumus, quòd & si sententia transferit in rem iudicatam, præter eos, inter quos dicta fuerit, regulariter neminẽ lædet: si quis tamen^c, cum sibi primũ de ea re actio, vel defensio compete-

ret, sustinuit sequentem agere, aut passus est eum, a quo causam habuit, experiri, ipse quoq; sentiet ex re iudicata præiudicium.

DE EXECVTIONE rei iudicatę,

TITVLVS XVI.

Sententia lata in reali actione mandatur executioni statim, in personali uerò post quatuor menses, qui terminus potest breuiari, & prorogari. h.

Igitur sententię latę legitima appellatio non occurrerit, intra statuta tempora executioni mandanda erit. Sed multũ intererit, utrũ super reali, an verò super personali actione sententia lata fuerit. Primo enim casu, statim: secundo nõ, nisi post emensa quatuor mensium spacia executioni mã dabitur. Licet autem quadrimestre^d tempus in personali actione sit regulariter statutum, ex causã tamẽ nonnunquam & arctari, & prorogari potest. Sed qui ab initio terminum recipit sponte breuiorem, sibi id impurare debet, cum ex voluntate propria iuris beneficiũ contempsisse videatur. Vnde postea nõ audietur appellans, nisi fortẽ aduersus eũ modus executionis Canonicus excedatur, siue ab ordinario, siue à iudice delegato, siue etiã ab arbitro res iudicata fuerit.

Delegatus à Principe potest propriam sententiam intra annum exequi. h. d.

Sed

^a cap. quod ad consultationẽ. §. taliter. ext. cod. tit.

^b cap. lator. ext. cod. tit.

^c cap. pen. extra. co. tit.

^d cap. quod ad consultationem. §. sed nec. ext. de sent. & re iudic.